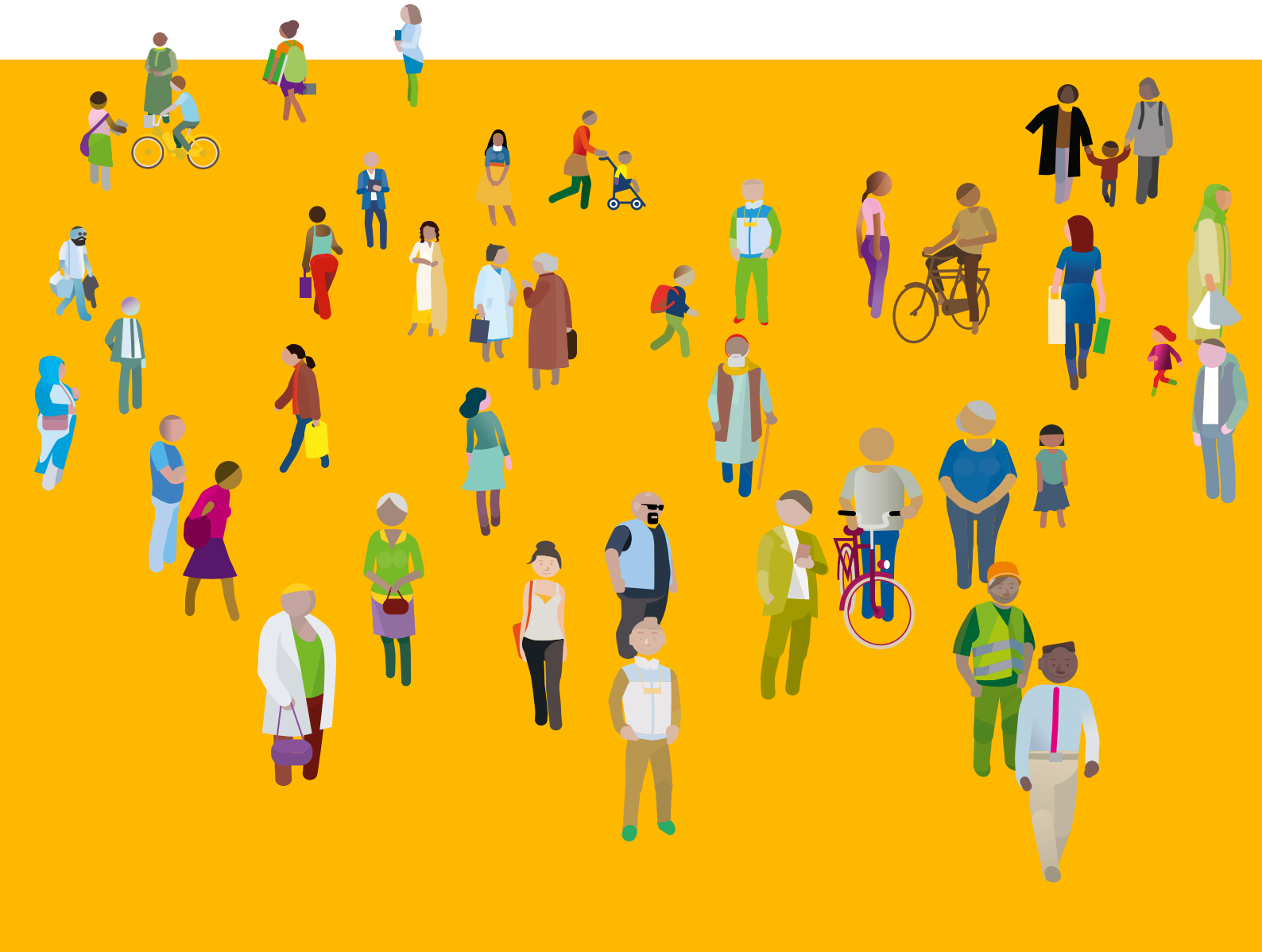
Wind tegen tij

Eindrapportage Aanjaagteam huisvesting statushouders

1 november 2021

Wind tegen tij

Eindrapportage Aanjaagteam huisvesting statushouders

1 november 2021

Voorwoord

Als wind en tij tegen elkaar inwerken, ontstaan er rafelingen in het water die het schip stuurloos maken. Pas als wind en tij weer samenwerken, kun je met vaste koers vooruit.

Vierenveertig jaar geleden was ik leerkracht in een internationale schakelklas. Aan het begin van het schooljaar hadden we 12 leerlingen en aan het einde 800. Als ik mijn ogen sluit zie ik nóg de vaders op de stoep van de school staan, vol verwachtingen over het Europese onderwijs dat hun kinderen vanaf nu zouden volgen. En ik voel nóg de onmacht omdat we helemaal niet aan die verwachtingen konden voldoen. Het ontbrak ons aan alles: leerkrachten, lesmateriaal, lokalen, enzovoorts. Met een uitdijend team werkten we dag en nacht om de kinderen de kans te bieden zich in het Nederlandse onderwijs te ontwikkelen, maar dat was niet genoeg. Veel kinderen ontglipten ons omdat het ontbrak aan basale randvoorwaarden.

Deze herinnering schiet me te binnen als ik, bij de afronding van mijn opdracht als aanjager huisvesting statushouders, zie dat er weer tenten nodig zijn om vluchtelingen op te vangen. Ik realiseer me hoe de medewerkers van COA en gemeenten nu dag en nacht werken en waarschijnlijk dezelfde onmacht voelen. Zij hebben recht op bestuurders met lef, die doorbraken kunnen bewerkstelligen.

Op die school in Amsterdam leerde ik onder andere dat beleid bijna altijd een reactie is op het probleem van gisteren. De opdracht is dus te anticiperen en beleid te ontwikkelen door te ademen met de praktijk van de uitvoerders. Die les heb ik m'n hele loopbaan in het openbaar bestuur meegenomen.

Als aanjaagteam hebben we geprobeerd daar een bijdrage aan te leveren door mensen en instituties te verbinden. 'Waarom zitten de corporaties niet aan de landelijke regietafel' en 'wat zou het Rijksvastgoedbedrijf kunnen betekenen?' 'Waarom gaan we voor elke aandachtsgroep apart naar gemeenten; het gaat immers om dezelfde woningen?' Soms volstaat het vragen te stellen.

Bij de start van ons werk, in februari 2021, zaten 9.000 mensen met een verblijfsvergunning nog in de asielzoekerscentra. De schaarste op de woningmarkt, ook en soms vooral in de sociale woningbouw, werd elke dag nijpender. Lokale bestuurders moeten pijnlijke keuzes maken tussen statushouders, dak- en thuisloze mensen, mensen met urgentie en 'gewone' woningzoekenden.

Nu, aan het einde van oktober 2021, zitten 11.000 mensen met een verblijfsvergunning in de centra en is sinds enkele maanden de instroom van vluchtelingen fors toegenomen. Als er voldoende woningen voor statushouders waren gerealiseerd, dan waren er geen tenten nodig geweest.

Niemand heeft het zo bedoeld maar het voelt als een 'perfect storm'; voor de statushouders, de mensen op de werkvloer, de bestuurders.

In februari was de urgentie niet voor iedereen even hoog. Vandaag is dat anders. Het was mooi te zien hoe veerkrachtig het openbaar bestuur in Nederland is. Nu de urgentie zichtbaar is, zie je dat (bijna) iedereen de schouders eronder zet. Er worden de komende periode zonder twijfel meer flexwoningen gebouwd en de interbestuurlijke uitvoering van het adviesrapport 'Een thuis voor iedereen' wordt voortvarend ter hand genomen. Maar laat de les zijn dat zowel de opvang van vluchtelingen als de huisvesting van aandachtsgroepen om een structurele ketenaanpak vragen van Rijk, gemeenten, provincies, woningbouwcorporaties en COA. Besef daarbij dat alle onderdelen van de keten van elkaar afhankelijk zijn en dat de keten zo sterk is als de zwakste schakel.

Met deze eindrapportage leggen we verantwoording af aan de Landelijke Regietafel, onze opdrachtgever. We beschrijven ons werkproces, delen onze observaties en geven een aantal aanbevelingen voor de toekomst.

We hopen dat we hiermee de basis leggen voor een stevige ondersteuningsstructuur voor een structurele aanpak.

Tot slot: het was in het aanjaagteam fijn samenwerken met Eva Braas van BZK, Bjorge Scheper van COA, Susanne van der Kleij van JenV en Diana van Rijckevorsel van BZK. Ik heb opnieuw ervaren hoe verrijkend het is om samen te werken vanuit verschillende disciplines.

Jantine Kriens
Aanjager huisvesting statushouders

Inhoudsopgave

Voorwoord 4

Inhoudsopgave 6

Managementsamenvatting 9

Inleiding 13
1.1 Beschrijving problematiek huisvesting statushouders 13
1.2 Opdracht bestuurlijk aanjager 13
1.3 Achtergrond, werkwijze en raakvlakken met andere trajecten 14
1.4 Leeswijzer 17

2 Knelpuntenanalyse 19
2.1 Een blik op de cijfers 19
2.2 Kwalitatieve analyse gevoerde gesprekken 22

3 Oplossingsrichtingen en gereedschapskist in de praktijk 27
3.1 Financiële regelingen 27
3.2 Flexwonen/tussenvoorzieningen 27
3.3 Rijksvastgoedbedrijf 28
3.4 Regionale aanpak 28

4 Eindconclusie en aanbevelingen 31

Bijlage 1: Overzicht gesprekspartners 36

Bijlage 2: Overzicht speelveld/stakeholders 38

Managementsamenvatting

In 2021 is er sprake van een hogere taakstelling om statushouders te huisvesten door een inhaalslag bij de afhandeling van asielverzoeken door de IND. Dit maakt het, samen met de krapte op de woningmarkt, voor gemeenten een extra zware opgave om alle statushouders te huisvesten, ondanks alle inspanningen. Het gevolg is dat een grote groep statushouders langer in de COA-opvanglocaties blijft dan de termijn die hiervoor staat (maximaal 14 weken). Voor de statushouders betekent dit dat zij niet kunnen starten met hun inburgeringstraject. Ook houden zij opvangplekken bezet die voor asielzoekers bestemd zijn en is er zo onvoldoende doorstroom in de asielzoekerscentra.

Deze onwenselijke situatie vormt de context waarbinnen Jantine Kriens van 1 februari tot 1 november 2021 de rol van bestuurlijk aanjager huisvesting statushouders op zich heeft genomen, in opdracht van de Landelijke Regietafel Migratie en Integratie (LRT). Zij was gevraagd om de urgentie van de problematiek rondom de huisvesting van statushouders onder de aandacht te brengen bij commissarissen van de Koning (CdK's), burgemeesters en wethouders en om een effectieve en tijdige doorstroom van statushouders naar gemeenten te bevorderen.

CONCLUSIES

Geen uitstroom door wooncrisis

De vreemdelingenketen kampt vaker met een grote toestroom van asielzoekers en daarmee de uitdaging om deze personen snel onderdak te bieden. De situatie in 2015/2016 staat bij velen nog helder op het netvlies. De situatie van 2021 is echter geen situatie van grote toestroom, maar wordt veroorzaakt door het wegwerken van een achterstand in de afhandeling van asielaanvragen. Veel asielzoekers hebben een verblijfsvergunning gekregen, waarna de volgende stap is dat zij als zogenoemde statushouders uit de COA-opvanglocaties stromen en gehuisvest worden in een van de gemeenten. Omdat er sprake is van een wooncrisis zijn er weinig woningen beschikbaar. Bovendien is er een groot aantal aandachtsgroepen dat met elkaar concurreert om dezelfde woningen. De consequentie is dat onvoldoende statushouders uit kunnen stromen en het aantal statushouders in de COA-locaties groeit.

Gebrek aan urgentie

Eind 2020 werd de hoge taakstelling voor de eerste helft van 2021 bekend gemaakt. Dit is besproken aan de LRT en gecommuniceerd met provincies en gemeenten. Desondanks is het onvoldoende gelukt om de urgentie over te brengen dat de grote groep statushouders in de COA-opvanglocaties moest uitstromen. Ook is het onvoldoende gelukt om de opvangcapaciteit van het COA op peil te houden dan wel te vergroten.

Pas in augustus 2021 leek deze boodschap te landen toen de COA-opvanglocaties echt vol raakten. Tot die tijd heeft de Rijksoverheid publiekelijk niet breed verkondigd dat de COA-opvang tegen grenzen aanliep en statushouders uit moesten stromen, terwijl dit bestuurlijk wel werd gevraagd. Ook vanuit de politiek werd de boodschap niet uitgedragen. Toen de urgentie was neergedaald en ingezet werd om zowel opvang als huisvesting te realiseren, kwam het besef dat het realiseren van (tijdelijke) huisvesting minder snel gaat dan het realiseren van opvangplekken. Hiermee werd duidelijk dat voor huisvesting een focus op de middellange en lange termijn noodzakelijk is. De inzet op huisvesting kon niet voor een doorbraak in de acute situatie zorgen.

Lege gereedschapskist

Gegeven de wooncrisis en de voorziene hoge taakstelling is er te laat opgeschaald en te laat een adequaat instrumentarium aan ondersteuning ingericht om problemen ten aanzien van de huisvesting van statushouders op te lossen. In deze situatie is enkel sturen op de taakstelling niet voldoende en had er een uitgebreid palet van ondersteuning klaar moeten staan. De gereedschapskist was lang leeg. Er is een bestuurlijk aanjager aangesteld maar dit is onvoldoende om zaken in beweging te krijgen. Er moet in deze situatie sprake zijn van doorzettingsmacht, bevoegdheden die kunnen worden ingezet en een goed

instrumentarium. Het bouwen voor aandachtsgroepen op de woningmarkt kent een onrendabele top en zijn er dus extra financiële middelen nodig om dit mogelijk te maken en partijen hiertoe aan te zetten. Ook is kennis en expertise nodig over het huisvesten van statushouders, die sinds 2015/2016 deels verloren is gegaan of is gefragmenteerd.

ONDERSTEUNING VANUIT HET AANJAAGTEAM

Goede informatie over financiële regelingen voor gemeenten

De financiële regelingen zijn de ondersteuningsmaatregelen waar het aanjaagteam door gemeenten het meest over is bevraagd. Als regelingen wel zijn aangekondigd maar de details nog niet bekend zijn weten gemeenten niet welke projecten in aanmerking kunnen komen. Onzekerheid over een financiële bijdrage vanuit het Rijk is van negatieve invloed op besluitvorming over projecten bij gemeenten.

Ontwikkelen van flexwoonconcepten/tussenvoorzieningen

Het aanjaagteam heeft verschillende gemeenten in contact gebracht met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). RVO heeft kennis en ervaring in huis voor het realiseren van tussenvoorzieningen en flexwonen en biedt praktische ondersteuning. Gemeenten maakten ook graag gebruik van de mogelijkheid om concrete vragen bij RVO neer te leggen, waarvoor zij zelf geen kennis in huis hebben, bijvoorbeeld over specifieke juridische aangelegenheden.

Inzetten van het Rijksvastgoedbedrijf bij het realiseren van woonplekken

Het aanjaagteam heeft aan het begin van de opdracht meteen contact gelegd met het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) voor mogelijke huisvestingslocaties. Gedurende de opdracht is het plan ontstaan dat het RVB zich inspant om semi-permanente (tot 15 jaar) woonplekken te (helpen) realiseren. Het uitgangspunt is te komen tot 2.000 wooneenheden.

Regionale aanpak van huisvesting van statushouders

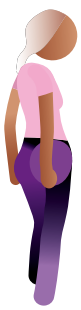
Er zit beweging in de regionale aanpak. Vanuit het aanjaagteam is deze aanpak onder de aandacht gebracht van gemeenten en gestimuleerd. Gedurende de looptijd van de opdracht hebben verschillende regio's regionale tafels opgericht om de opgave gezamenlijk te bespreken en te coördineren.

AANBEVELINGEN

Samenwerking

1. **Richt een interbestuurlijk programma in om de opgave met alle partners op te pakken**
   Geef de huisvesting van statushouders de benodigde bestuurlijke aandacht en vergroot het urgentiegevoel door het inrichten van een interbestuurlijke programmatische aanpak. Vanuit het aanjaagteam is geadviseerd hoe een dergelijk programma ingericht kan worden.

2. **Evalueer de wijze waarop de taakstelling verdeeld wordt**
   Alleen gezamenlijk kunnen we alle statushouders een plek geven. De wijze van verdeling van de taakstelling is een onderwerp dat veel gesprekspartners opbrengen. Vanwege de huidige problematiek van uitstroom en de behoefte die bij veel gesprekspartners aanwezig is pleiten wij voor een brede en open evaluatie van de wijze van verdeling, alternatieve manieren van verdelen en de kwestie van uitruilen.

3. **Verbind de opgave van de huisvesting van statushouders met opgaven om andere aandachtsgroepen te huisvesten**
   Wij zijn ervan overtuigd dat het huisvesten van een mix van aandachtsgroepen voor de integratie van statushouders, de leefbaarheid en het draagvlak in de gemeente beter is. De bestuurlijke aanjager ondersteunt in dit kader ook de belangrijke boodschap uit het rapport 'Een thuis voor iedereen' van de interbestuurlijke werkgroep versterking beleid huisvesting aandachtsgroepen.

Financieel

4. Creëer een financieel instrumentarium voor gemeenten om aan de taakstelling te kunnen voldoen
Financiële ondersteuning is nodig omdat het bouwen voor statushouders en andere aandachtsgroepen een onrendabele top kent. Om deze woonconcepten te laten slagen en statushouders een goede start te geven is verder extra sociale ondersteuning (een huismeester of de organisatie van sociale activiteiten) nodig.

5. Vergroot de investeringscapaciteit van woningcorporaties
Veel gemeenten maken met woningcorporaties afspraken om statushouders te huisvesten. Door de lage mutatiegraad komen er echter weinig woningen vrij. Het is lokaal lastig te verdedigen dat alle vrijkomende sociale huurwoningen naar statushouders gaan. Meer sociale huurwoningen zijn nodig. Vergroot de investeringscapaciteit van woningcorporaties door de verlaging of afschaffing van de verhuurderheffing.

6. Ontwikkel een regeling voor de huisvesting van grote gezinnen
Grote gezinnen zijn lastig te huisvesten. Gemeenten beschikken vaak niet over woningen die groot genoeg zijn. Wij raden aan om de regeling 'Financiële impuls versnelde huisvesting grote gezinnen vergunningshouders' te evalueren en te verkennen of een meer permanente regeling ontwikkeld kan worden waar alle gemeenten een beroep op kunnen doen.

Beleid

7. Houd bij beleidskeuzes in de keten van asiel, huisvesting en inburgering rekening met consequenties elders in de keten
De onvoorspelbaarheid en soms stevige schommelingen in de hoogten van taakstellingen spelen gemeenten parten. Als schommelingen het gevolg zijn van keuzes binnen de vreemdelingenketen (denk aan afschaling bij de IND en de daaropvolgende inhaalslag door de Taskforce), dan kunnen onnodig problemen worden gecreëerd.

8. Maak beleidsontwikkeling en besluitvorming meer datagedreven
Tijdens de opdracht van de bestuurlijk aanjager is duidelijk geworden dat er geen centrale plek is waar alle relevante data beschikbaar is. Dit maakt dat een compleet beeld over de taakstelling en de realisatie ervan ontbreekt. We adviseren om een centraal datapunt in te richten om beleidsontwikkeling en besluitvorming eenduidig te kunnen onderbouwen.

9. Houd blijvend oog voor procesverbeteringen in de keten
We onderschrijven de meerwaarde van de werkgroep Procesverbeteringen, die vanuit het ministerie van JenV een herstart heeft gemaakt. Een goedlopende keten is waardevol voor de statushouders, alle betrokken collega's en organisaties. We bevelen specifiek aan de werkgroep te vragen om te verkennen of en hoe het mogelijk is om koppelingen nog meer af te stemmen op het aanbod van woningen in een gemeente.

1

Inleiding

1.1 Beschrijving problematiek huisvesting statushouders

Mensen die zijn gevlucht voor oorlog of vervolging vragen asiel aan in Nederland. Terwijl zij wachten op de uitkomst van deze asielprocedure verblijven zij in opvanglocaties van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA). Wanneer zij een verblijfsvergunning hebben gekregen en in Nederland mogen blijven noemen we deze groep statushouders. Zij worden vervolgens toegewezen ('gekoppeld') aan een gemeente waar zij gehuisvest worden. Wanneer de statushouder is gekoppeld aan een gemeente zal hij ook daar starten met een inburgeringstraject op basis van de Wet inburgering.[1]
Op basis van de Huisvestingswet 2014 hebben gemeenten een halfjaarlijkse taakstelling voor het aantal statushouders dat zij moeten huisvesten. Veel gemeenten maken afspraken met de lokale woningcorporaties om deze groep mensen te huisvesten in een sociale huurwoning. De huidige krapte op de woningmarkt maakt het een uitdaging om voor statushouders geschikte woonruimte te vinden. Sommige gemeenten realiseren woonruimte voor deze groep door leegstaande panden te transformeren of tijdelijke eenheden te plaatsen op beschikbare gronden.
Naast de krapte op de woningmarkt is er in 2021 sprake van een hogere taakstelling door een inhaalslag bij de afhandeling van asielverzoeken door de IND. Dat maakt het voor gemeenten een extra zware opgave om alle statushouders te huisvesten, ondanks alle inspanningen. Het gevolg is dat een grote groep statushouders langer in de COA-opvang blijft dan de termijn die hiervoor staat (maximaal 14 weken). Voor de statushouders betekent dat dat zij niet kunnen starten met hun inburgeringstraject. Ook houden zij opvangplekken bezet die voor asielzoekers bestemd zijn en is er zo onvoldoende doorstroom in de asielzoekerscentra. Deze onwenselijke situatie vormt de context waarbinnen Jantine Kriens op 1 februari 2021 is gestart als bestuurlijk aanjager huisvesting statushouders.

1.2 Opdracht bestuurlijk aanjager

Tijdens de Landelijke Regietafel Migratie en Integratie (LRT) op 15 december 2020 is besloten Jantine Kriens aan te stellen als bestuurlijk aanjager voor de huisvesting van statushouders. Op 1 februari 2021 startte zij met de opdracht om de urgentie van de problematiek rondom de huisvesting van statushouders onder de aandacht te brengen bij commissarissen van de Koning (CdK's), burgemeesters en wethouders en om een effectieve en tijdige doorstroom van statushouders naar gemeenten te bevorderen. Op 1 november 2021 werd de opdracht afgerond met deze eindrapportage.

Het doel van de opdracht is tweeledig: enerzijds gaat het om het verlagen van de capacitaire druk bij COA. De COA-opvang biedt op dit moment nog onderdak aan circa 11.000 statushouders, die wachten op uitplaatsing naar een gemeente. Dit belemmert een goede start van de inburgering en integratie in Nederland. Dat het snel bieden van huisvesting aan statushouders hiervoor heel belangrijk is, is een van de conclusies in het onderzoeksrapport 'Met beleid van start' (zie kader). Anderzijds is het doel van de opdracht om gemeenten te ondersteunen bij het huisvesten van statushouders, waardoor zij aan de hogere taakstelling van 2021 kunnen voldoen. Deze taakstelling werd vastgesteld op 13.500 voor de eerste helft en 11.000 voor de tweede helft van 2021. Voor gemeenten is dit een enorme uitdaging, zeker gelet op de huidige krapte op de woningmarkt waar statushouders slechts één van de bijzondere aandachtsgroepen vormen, naast onder meer dak- en thuisloze mensen, mensen met een zorgbehoefte, studenten en arbeidsmigranten.

[1] Met inwerkingtreding van de nieuwe Inburgeringswet per 1 januari 2022 is de toekomstige woongemeente vanaf het moment van koppeling verantwoordelijk voor de inburgering van de statushouder. De gemeente kan dan ook al starten met het inburgeringstraject wanneer de statushouder nog op het azc verblijft.

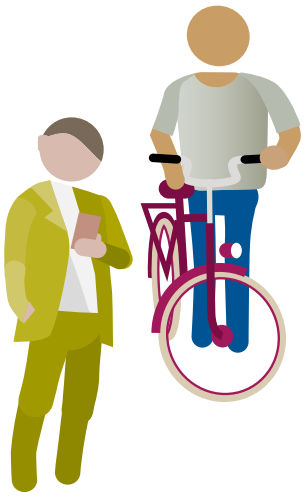
Met beleid van start – publicatie Sociaal en Cultureel Planbureau
"Gericht overheidsbeleid voor statushouders zoals het opvang-, inburgerings- en spreidingsbeleid is belangrijk voor een succesvolle integratie van Syrische statushouders. Zo dragen een korte en actieve opvangperiode, het afronden van de inburgering en spreiding naar een woongemeente met een lage werkloosheid bij aan het hebben van betaald werk. Een actieve en korte opvangperiode is bovendien goed voor een betere Nederlandse taalbeheersing. Gunstige ervaringen met het beleid vergroten het vertrouwen in instituties en de identificatie met Nederland.
Dit concluderen het SCP, WODC, RIVM en CBS in de publicatie 'Met beleid van start'. Deze publicatie heeft als doel om factoren vast te stellen die van invloed zijn op de positie en leefsituatie van recente Syrische statushouders. Hierbij wordt ook gekeken naar de rol van beleid: Wat werkt wel of juist niet voor een goede start?"
https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2021/04/12/
beleid-belangrijke-factor-goede-integratie-statushouders

1.3 Achtergrond, werkwijze en raakvlakken met andere trajecten

Achtergrond en werkwijze

De werkwijze van het aanjaagteam was erop gericht om knelpunten helder te krijgen in het proces van het huisvesten van statushouders. Daarbij lag de focus op het einde van de asielketen: het uitplaatsen uit de opvang naar een gemeente. Naar knelpunten eerder in de keten is globaal gekeken wanneer deze van invloed waren op het proces van huisvesting.

Er is gebruik gemaakt van kwantitatieve en kwalitatieve informatie. Voor de kwantitatieve informatie is met name gekeken naar de cijfers die het COA ter beschikking stelt. Voor de kwalitatieve informatie is om te beginnen gebruik gemaakt van informatie die werd opgehaald uit de provincies, onder andere uit de gesprekken met CdK's en gedeputeerden. Op basis hiervan en op basis van de cijfers ontstond een beeld in welke provincies en bij welke gemeenten de achterstanden het grootst waren. Dit bepaalde mede de gesprekpartners die geselecteerd werden voor verdere informatievergaring en de volgorde waarin de gesprekken plaatsvonden. We hebben ervoor gekozen de aandacht eerst te vestigen op de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Gelderland gezien de hoge absolute taakstelling in deze provincies en de achterstanden die hier zichtbaar werden. Vanuit deze aanpak en toen de bekendheid van de bestuurlijk aanjager toenam zijn digitale gesprekken gevoerd door heel Nederland (zie de kaart op de volgende pagina).

GRONINGEN
FRIESLAND
DRENTE
Langedijk
Alkmaar
NOORD-HOLLAND
FLEVOLAND
OVERIJSSEL
Amsterdam
HLT samen
Holland-Rijnland
Leiden
Alphen
aan den Rijn
UTRECHT
Regio
Amersfoort
Barneveld
Apeldoorn
Achterhoek
Den Haag
Zoetermeer
Utrecht
Food Valley
GELDERLAND
Westland
Midden Holland
U16
Arnhem
Berg en Dal
Rotterdam-Rijnmond
Rotterdam
Schiedam
Nijmegen
ZUID-HOLLAND
Zuid-Holland-Zuid
NOORD-BRABANT
Tilburg
ZEELAND
LIMBURG

Gesprekken vonden plaats op bestuurlijk en ambtelijk niveau, waarbij de aanjager zich voornamelijk richtte op de bestuurders en de secretarissen van het aanjaagteam de ambtelijke gesprekken voor hun rekening namen. Bestuurlijke gesprekken werden gevoerd met commissarissen van de Koning (CdK's) en gedeputeerden, met burgemeesters en wethouders en met andere relevante partijen. De gesprekpartners zijn opgenomen in bijlage 1.

Naarmate het verzamelen van informatie en het blootleggen van de knelpunten vorderden, kwam meer nadruk te liggen op praktische ondersteuning. Het aanjaagteam deed dit door te bemiddelen tussen partijen in concrete casussen. Op het moment dat een gemeente bijvoorbeeld een businesscase moest opstellen voor een potentiële huisvestingslocatie kon de hulp van een expertiseteam van het RVO worden aangeboden, maar ook hulp bij ruimtelijke ordening procedures of subsidiemogelijkheden. Daarnaast heeft het aanjaagteam vanaf het begin contact gelegd met Aedes en het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Woningcorporaties verzorgen vaak huisvesting voor statushouders in gemeenten en zijn dus een belangrijke partner. De bestuurlijke aanjager heeft dan ook aangedrongen op het aansluiten van Aedes bij de LRT, wat inmiddels gerealiseerd is. Bij het RVB hebben wij aangedrongen op het beschikbaar stellen van panden die getransformeerd konden worden voor tijdelijke bewoning of gronden die ingezet konden worden voor flexwoningen voor statushouders. Het RVB is inmiddels nauw betrokken bij het realiseren van tijdelijke huisvesting voor statushouders.

Raakvlakken met andere trajecten

Het probleem van de huisvesting van statushouders staat niet op zichzelf, ook andere aandachtsgroepen vissen in de dezelfde woningvijver – waarbij in de voorzieningen rekening gehouden moet worden met de verschillen tussen deze groepen. Niet voor niets zijn ook voor andere aandachtsgroepen aanjagers aangesteld – voor arbeidsmigranten, dak- en thuisloze mensen, ouderen en andere mensen met een ondersteunings- of zorgbehoefte. De aanjager huisvesting statushouders heeft het initiatief genomen om deze aanjagers en boegbeelden samen te brengen. Het gezamenlijk optrekken van de verschillende aanjagers maakt een integrale aanpak van het huisvestingsprobleem mogelijk en kan op de langere termijn tot een structurele oplossing leiden.

Dat is ook het idee van het adviesrapport 'Een thuis voor iedereen' van de interbestuurlijke werkgroep versterking beleid huisvesting aandachtsgroepen. Het advies roept op om de aanpak van de huisvesting van aandachtsgroepen te versterken en de samenhang te verbeteren. Hiervoor wordt een spoedpakket voorgesteld voor de korte termijn en een samenwerkingsagenda voor de langere termijn. Het doel van deze maatregelen is een effectievere aanpak van de huisvesting van aandachtsgroepen vanuit BZK en een structurele verbetering van het Rijksbrede aandachtsgroepenbeleid met andere departementen.

Verandering van situatie in de zomer van 2021

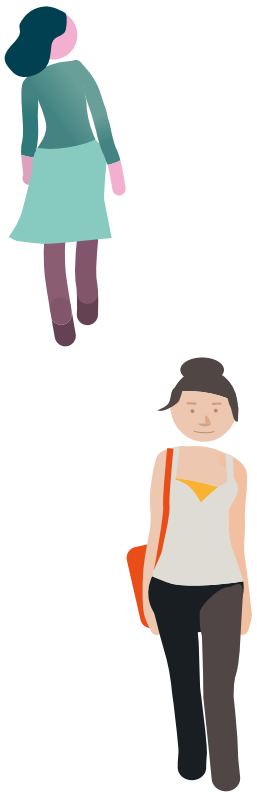
De laatste maanden van de opdracht van de bestuurlijk aanjager werden gekenmerkt door hoge urgentie en een gevoel van crisis. De reden hiervoor was het vollopen van de opvanglocaties van het COA. Dit werd veroorzaakt door de toestroom van vluchtelingen uit Afghanistan en het toenemende aantal nareizigers die in Nederland arriveerde nadat reizen lange tijd niet mogelijk was vanwege COVID-19. Ook werd het aantal opvangplekken ingeperkt door aflopende bestuursakkoorden, afgesloten voor vijf jaar in de periode 2015/2016, toen uitbreiding van de opvang noodzakelijk was door de hoge asielinstroom. In de zomer van 2021 werden deze ontwikkelingen op de voet gevolgd waarna de minister van BZK en staatssecretaris van JenV op 24 augustus Commissarissen van de Koning, gedeputeerden, burgemeester en wethouders per brief een noodsignaal gaven en per direct verzochten om extra opvangplakken voor asielzoekers en huisvesting van statushouders om crisisnoodopvang af te wenden.[2] Ontwikkelingen kwamen toen in stroomversnelling en de Rijksoverheid kwam met een uitgebreider instrumentarium. De bestuurlijk aanjager is in deze periode gevraagd om in het verlengde van haar opdracht een advies op te stellen voor een programmatische aanpak voor de ondersteuning van gemeenten, een aanbeveling die zij tussentijds al had meegegeven aan de opdrachtgever en waarvan de uitwerking op hoofdlijnen in deze rapportage is opgenomen.[3]

[2] Kamerstukken II 2020/21, 2021D31048.

[3] Advies programmatische aanpak ondersteuning gemeenten d.d. 23 september 2021, behandeld op de LRT van 30 september 2021.

1.4 Leeswijzer

In deze eindrapportage rapporteert de bestuurlijk aanjager over haar bevindingen en de conclusies en aanbevelingen die hieruit volgen. De rapportage is als volgt opgebouwd.
Hoofdstuk 2 geeft een knelpuntenanalyse. In het eerste deel is gekeken naar de cijfers over de taakstelling en de realisatie ervan. In het tweede is de kwalitatieve informatie geanalyseerd die verzameld is in de gevoerde gesprekken. Daarbij wordt ingegaan op de knelpunten die er op politiek en bestuurlijk niveau zijn waargenomen en op uitvoeringsniveau.
In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de oplossingsrichtingen en de gereedschapskist waarmee gedurende de opdracht aan de gang is gegaan.
In hoofdstuk 4 worden eindconclusies getrokken en komt de bestuurlijk aanjager tot aanbevelingen.

2

Knelpuntenanalyse

2.1 Een blik op de cijfers

Voor de huisvesting van statushouders wordt elk half jaar een taakstelling vastgesteld. De taakstelling is een wettelijke verplichting voor gemeenten, vastgelegd in de Huisvestingswet 2014 (hoofdstuk 5, paragraaf 1). Het ministerie van Justitie en Veiligheid publiceert uiterlijk 1 oktober en uiterlijk 1 april in de Staatscourant hoeveel statushouders gehuisvest moeten worden in resp. de eerste en de tweede helft van het jaar. De omvang hangt af van het aantal ingewilligde asielverzoeken dat verwacht wordt. De verdeling over de gemeenten bepaalt het ministerie van BZK evenredig aan het aantal inwoners in een gemeente. Bij het COA wordt maandelijks gerapporteerd over de realisatie van de taakstelling per gemeente en de achterstand of voorsprong op de realisatie. Ook houdt het COA bij hoe snel statushouders na inwilliging van het asielverzoek uitgeplaatst worden uit de opvang naar een gemeente.

Ook de provincies houden informatie bij over de realisatie van de taakstelling en plaatsen gemeenten op basis daarvan op een trede van de interventieladder in het kader van het interbestuurlijk toezicht, zoals vastgelegd in het algemeen beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing.[4] Aan de trede van de interventieladder kan worden afgelezen hoe de realisatie van de taakstelling per gemeente door de toezichthouder wordt gewogen. Over het algemeen geldt dat het niet halen van de taakstelling gevolgen heeft voor de positie op de interventieladder. Alvorens over wordt gegaan tot een verplaatsing op de interventieladder vindt eerst validatie plaats. Is er sprake van een verschoonbare grond dan zal dit meespelen in de afweging en de verdere besluitvorming. Het niet halen van de taakstelling kan de gemeente bijvoorbeeld niet te verwijten zijn doordat er onvoldoende statushouders aan de gemeente gekoppeld zijn of nareizigers niet tijdig zijn ingereisd. Ook de COVID-19-pandemie heeft een uitzonderlijke situatie teweeg heeft gebracht. Vooral in de eerste helft van 2020 heeft dit meegespeeld in de afweging.

In tabel 1 zijn de aantallen van de taakstelling, de realisatie en het saldo weergegeven per half jaar, vanaf 2019.

Periode	Achterstand te huisvesten statushouders bij aanvang periode	Taakstelling	Totale opgave	Realisatie	Achterstand te huisvesten statushouders bij einde periode
2019-1	2.921	6.012	8.933	6.379	2.540
2019-2	2.540	5.994	8.534	6.948	1.571
2020-1	1.571	5.620	7.191	4.987	2.206
2020-2	2.206	6.500	8.706	7.025	1.681
2021-1	1.681	13.500	15.181	9.596	5.584
2021-2	5.586	11.000	16.586	5.637*	10.949

Tabel 1: Taakstelling en realisatie taakstelling per half jaar, 2019-2021 (bron: COA)
*Peildatum 1 oktober 2021

Over het gehele land genomen ligt de realisatie in 2019 en 2020 alleen in de eerste helft van 2020 lager dan de taakstelling. Deze achterstand is in de tweede helft voor een groot deel ingelopen. In 2019 en 2020 is er steeds sprake van een achterstand dat grof genomen varieert tussen 1.500 en 2.500. Dat er structureel sprake is van een achterstand hoeft op zichzelf niet zorgwekkend te zijn. Er kunnen verschoonbare redenen zijn waardoor een gemeente de taakstelling moet opschorten. De vraag is wel tot welk aantal een achterstand acceptabel is. Dat hangt mede af van de COA-capaciteit.

[4] Kamerstukken II 2010/11, 32500 VII, nr. 85 en bijlage

In oktober 2020 is de taakstelling voor de eerste helft van 2021 bekend gemaakt. Die lag ruim twee keer zo hoog dan die van het half jaar ervoor. De reden hiervoor was dat voorzien werd dat de Taskforce IND Wegwerken Achterstanden in de laatste drie maanden van 2020 veel meer beslissingen in asielprocedures zou nemen, met een stijging van het aantal vergunninghouders als gevolg.[5] De realisatie in de eerste helft van 2021, hoewel hoger dan in de voorgaande perioden, is aanzienlijk lager dan de taakstelling. Met deze achterstand en opnieuw een hoge taakstelling voor de tweede helft van het jaar, ligt er op peildatum 1 oktober 2021 nog een zware opgave voor de gemeenten.

In tabel 2 zijn de taakstellings- en realisatieaantallen voor dezelfde perioden uitgesplitst naar provincies. Hier kunnen we zien hoe de verdeelsleutel op basis van het aantal inwoners per gemeente zich vertaalt in concrete cijfers. Tot aan 1 juli 2021 zijn er steeds meerdere provincies die wel een inhaalslag weten te maken. 1 juli 2021 laat een omslag zien: in elke provincie is de achterstand aanzienlijk hoger dan een half jaar daarvoor.

Om de zwaarte van de opgave en onderlinge verschillen beter te kunnen duiden zouden ook andere cijfers dan de hier getoonde cijfers betrokken moeten worden. Denk bijvoorbeeld aan gegevens over de sociale woningvoorraad. In de gevoerde gesprekken hebben we teruggekregen dat de mutatiegraad laag is en dus minder woningen beschikbaar komen. In het kader van de opdracht van de bestuurlijk aanjager wordt niet dieper ingegaan op de kwantitatieve informatie op lokaal niveau. Een betere duiding van dit soort informatie zou de keuze voor de wijze waarop de taakstelling verdeeld wordt over de provincies beter kunnen onderbouwen.

Het is niet voor het eerst dat gemeenten met een hoge taakstelling geconfronteerd worden. Voor de eerste en tweede helft van 2016 werd de taakstelling vastgesteld op resp. 20.000 en 23.000 statushouders, volgend op de hoge asielinstroom in de periode daarvoor. Toen kon dit grote aantal voor het grootste deel geabsorbeerd worden in de woningmarkt – er werden in 2016 ruim 40.000 statushouders gehuisvest en in 2017 lag de realisatie van de taakstelling op schema. Dat is een groot verschil met de huidige situatie, waarin we te maken hebben met een grote krapte op woningmarkt. Ook zijn statushouders een bijzondere groep die in het kader van inburgering en integratie meer nodig hebben dan alleen een woning. Dat geldt ook voor andere aandachtsgroepen, zoals beschreven in het adviesrapport ‘Een thuis voor iedereen’. De huisvesting van aandachtsgroepen vraagt om een integrale aanpak, waarbij het niet alleen gaat over de beschikbaarheid van een woning maar bijvoorbeeld ook over een lage huur, ondersteuning in de buurt en meedoen in de maatschappij. De realisatie van de taakstelling is onderdeel van de complexe huisvestingsopgave van aandachtsgroepen.

Op basis van de cijfermatige informatie van het COA en de plaatsing van de gemeenten op de interventieladder kreeg het aanjaagteam inzicht in de mate waarin de realisatie van de taakstelling bij de 352 gemeenten in Nederland een probleem vormde. Deze informatie is gebruikt om de geografische focus (te weten Noord-Holland, Zuid-Holland en Gelderland) te bepalen voor de kwalitatieve analyse.

[5] Kamerstukken II 2020/21, 2020D43733

Provincie	Stand op 1 jan 2019	taakstelling 1e helft 2019	realisatie tot 1 juli 2019	Stand op 1 jul 2019	Percentage van taakstelling 1e helft 2019 nog te realiseren	taakstelling 2e helft 2019	realisatie tot 1 jan 2020	Stand op 1 jan 2020	Percentage van taakstelling 2e helft 2019 nog te realiseren	taakstelling 1e helft 2020	realisatie tot 1 jul 2020	Stand op 1 juli 2020	percentage van taakstelling 1e helft 2020 nog te realiseren
Drenthe (12 gemeenten)	61	172	142	91	53%	172	157	106	62%	156	189	73	47%
Flevoland (6 gemeenten)	9	142	116	35	25%	142	101	76	54%	131	100	107	82%
Friesland (18 gemeenten)	-69	227	196	-43	-19%	227	177	7	3%	205	108	104	51%
Gelderland (51 gemeenten)	119	727	751	90	12%	727	774	32	4%	664	649	47	7%
Groningen (10 gemeenten)	110	204	198	114	56%	204	203	115	56%	184	217	74	40%
Limburg (31 gemeenten)	274	391	449	220	56%	388	398	210	54%	361	283	288	80%
Noord-Brabant (61 gemeenten)	649	903	874	673	75%	888	1.098	462	52%	815	830	435	53%
Noord-Holland (47 gemeenten)	829	982	1.246	563	57%	982	1.341	202	21%	1.026	797	433	42%
Overijssel (25 gemeenten)	226	401	451	176	44%	401	432	145	36%	367	338	174	47%
Utrecht (26 gemeenten)	44	464	440	68	15%	464	469	63	14%	429	322	170	40%
Zeeland (13 gemeenten)	8	136	146	-3	-2%	136	126	7	5%	123	95	35	28%
Zuid-Holland (52 gemeenten)	661	1.263	1.370	556	44%	1.263	1.672	146	12%	1.159	1.061	244	21%
Totaal	**2.921**	**6.012**	**6.379**	**2.540**	**42%**	**5.994**	**6.948**	**1.571**	**26%**	**5.620**	**4.989**	**2.184**	**39%**

Provincie	Stand op 1 jul 2020	taakstelling 2e helft 2020	realisatie tot 1 jan 2021	Stand op 1 jan 2021	Percentage van taakstelling 2e helft 2020 nog te realiseren	taakstelling 1e helft 2021	realisatie tot 1 jul 2021	Stand op 1 jul 2021	Percentage van taakstelling 1e helft 2021 nog te realiseren	taakstelling 2e helft 2021	realisatie tot 1 okt 2021	Stand op 1 okt. 2021	percentage van taakstelling 2e helft 2021 nog te realiseren
Drenthe (12 gemeenten)	73	187	144	116	62%	382	339	159	42%	313	182	366	117%
Flevoland (6 gemeenten)	107	156	161	102	65%	328	250	180	55%	266	183	321	121%
Friesland (18 gemeenten)	104	242	201	145	60%	504	336	313	62%	410	152	628	153%
Gelderland (51 gemeenten)	47	784	765	66	8%	1.624	1.057	633	39%	1.321	609	1.345	102%
Groningen (10 gemeenten)	74	202	167	109	54%	454	352	234	52%	369	177	426	115%
Limburg (31 gemeenten)	288	423	424	287	68%	872	617	538	62%	712	459	791	111%
Noord-Brabant (61 gemeenten)	435	956	1.159	232	24%	1.992	1.500	737	37%	1.626	830	1.533	94%
Noord-Holland (47 gemeenten)	433	1.070	1.285	218	20%	2.228	1.568	883	40%	1.818	889	1.813	100%
Overijssel (25 gemeenten)	174	436	492	118	27%	901	617	402	45%	736	325	813	110%
Utrecht (26 gemeenten)	170	505	478	197	39%	1.051	719	529	50%	854	433	950	111%
Zeeland (13 gemeenten)	35	146	144	37	25%	299	218	118	39%	246	150	214	87%
Zuid-Holland (52 gemeenten)	244	1.368	1.595	17	1%	2.865	2.023	859	30%	2.329	1.248	1.940	83%
Totaal	**2.184**	**6.475**	**7.015**	**1.644**	**25%**	**13.500**	**9.596**	**5.586**	**41%**	**11.000**	**5.637**	**10.949**	**100%**

Tabel 2: Taakstelling en realisatie taakstelling per provincie per half jaar, 2019-2021 (bron: COA)

2.2 Kwalitatieve analyse gevoerde gesprekken

De bestuurlijk aanjager heeft gedurende de opdracht gesproken met bestuurders op verschillende overheidsniveaus en van uiteenlopende organisaties (zie bijlage 1 voor een overzicht van de gesprekspartners). Met alle provincies zijn gesprekken gevoerd. Ook met een aantal gemeenten is gesproken, met name in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Gelderland. De knelpunten die hieruit naar voren kwamen worden hieronder besproken. Er is een onderscheid gemaakt tussen knelpunten op politiek/bestuurlijk niveau, beschreven in paragraaf 2.2.1, en knelpunten in de uitvoering, die in paragraaf 2.2.2. aan de orde komen.

2.1.1. Knelpunten op politiek/bestuurlijk niveau

Urgentiebesef

Knelpunten op politiek/bestuurlijk niveau hangen deels samen met een niet-optimale interbestuurlijke samenwerking. Een veelgehoord punt is het urgentiebesef dat de Rijksoverheid niet weet over te brengen. Aan de verschillende provinciale tafels is naar voren gebracht dat de urgentie vanuit het Rijk en de noodzaak om te prioriteren ten aanzien van de huisvesting van statushouders niet gevoeld wordt bij de lagere overheden, ondanks agendering van het onderwerp op de Landelijke Regietafel.
De volgende zaken werden aangedragen als het ging om het ontbrekende urgentiebesef:

- Brieven en/of vragen aan de Rijksoverheid worden laat of niet beantwoord;
- Er is geen duidelijk gezicht of loket bij de Rijksoverheid waar lagere overheden terecht kunnen met vraagstukken aangaande huisvesting statushouders of de vaststelling van de taakstelling;
- Benodigde instrumenten zoals subsidies, aangepaste regels of andere ondersteuningsmaatregelen (bijvoorbeeld handreikingen) kwamen pas laat in 2021 beschikbaar;
- Er wordt niet tijdig geanticipeerd op de situatie dat gemeenten de taakstelling niet zouden realiseren door een passend instrumentarium aan te dragen. Daarbij kan de vraag gesteld worden of de provincies, die toezicht houden op de realisatie, hiervoor eerder of met meer nadruk bij de Rijksoverheid aan zouden moet kloppen.

Politieke gevoeligheid

Het huisvesten van statushouders is geen populair politiek onderwerp in een tijd waarin ook de reguliere woningmarkt grote krapte vertoond en de gemeentelijke verkiezingen eraan komen. Het maatschappelijk draagvlak krimpt en gemeenten zien de huisvesting liever gerealiseerd worden in andere gemeenten, waarbij het absorptievermogen en de draagkracht van wijken ten aanzien van kwetsbare doelgroepen een rol speelt. Dit zorgt voor belemmeringen bij het oplossen van het vraagstuk.

Spraakverwarring opvang van asielzoekers en huisvesting van statushouders

Ook is er door alle overheidslagen heen regelmatig verwarring over het huisvesten van statushouders en het opvangen van asielzoekers. Deze gerelateerde vraagstukken worden vaak niet uit elkaar gehouden terwijl zij hun eigen dynamiek en processen kennen. Door deze verwarring missen gesprekken vaak scherpte waardoor gerichte sturing op de beide vraagstukken uitblijft.

Rollen, taken en verantwoordelijkheden niet eenduidig belegd

Bij de verschillende overheidslagen bestaan onduidelijkheden over rollen, taken en verantwoordelijkheden. Dit soort onduidelijkheden draagt bij aan een ineffectieve aanpak. We noemen drie voorbeelden:

1. Lokaal niveau
   Gemeenten zijn niet altijd op de hoogte van hoe de taakstelling werkt, ook in relatie tot de opvang van asielzoekers. Denk hierbij aan de wens om huisvestingplekken te ruilen tegen opvangplekken, wat niet mogelijk is.
2. Provinciaal niveau
   De toezichthoudende rol van de CdK's en de rol van de gedeputeerde lopen soms door elkaar heen. Ook bleek uit gesprekken dat provincies het toezicht op de taakstelling niet identiek invullen. Er is in het toezichtskader ruimte voor beleidsvrijheid.
3. Regionaal niveau
   Binnen provincies wordt gebruik gemaakt van verschillende overlegstructuren om de huisvesting van

statushouders te agenderen. Dat kunnen de veiligheidsregio's zijn, waar burgemeesters aan deelnemen, maar ook specifieke woontafels waar wethouders wonen aanschuiven. De tafel waar het vraagstuk belegd wordt, is ook van invloed op de manier waarop het wordt aangepakt en of dat in samenhang met andere opgaven gebeurt.
De bestuurlijke aanjager heeft gezien dat agendering van het onderwerp op specifieke woontafels het meest doeltreffend is. Bij bespreking binnen de veiligheidsregio's dreigt vermenging/verwarring met de opgave opvang van asielzoekers.

4. Rijksniveau
Vanuit provincies en gemeenten wordt vaak naar het Rijk gekeken voor het nemen van bestuurlijke verantwoordelijkheid. Dat hangt samen met het eerder genoemde urgentiebesef, maar ook met maatschappelijk draagvlak. Op het moment dat maatschappelijk draagvlak ontbreekt om statushouders te huisvesten, dan kan het lokale bestuurders helpen als de taak wordt afgedwongen, zoals in meerdere gesprekken is benoemd. Er is natuurlijk reeds sprake van een wettelijke taakstelling met toezichthoudende rol van de provincie. Sommige bestuurders pleiten daarnaast voor het herintroduceren van statushouders als verplichte urgente categorie in de Huisvestingsverordening. Deze afweging kan overigens lokaal gemaakt worden, de statushouders zijn alleen als verplichte categorie uit de Huisvestingswet gehaald.

Geen structurele ketenaanpak maar crisismanagement

Gedurende de opdracht van bestuurlijk aanjager ontstond een tekort aan opvangplekken. Daarnaast bleef ook het aantal statushouders in de opvang groeien, omdat voor huisvesting nauwelijks korteter-mijnoplossingen te realiseren zijn. Om de ontstane urgente situatie het hoofd te kunnen bieden, werd vanuit de Rijksoverheid besloten tot noodmaatregelen. Pas op dat moment kwam de urgentie voldoende over bij de lagere overheidsniveaus. De vraag die deze aanpak oproept is of de acute maatregelen die uiteindelijk werden ingezet een volgende keer voorkomen kunnen worden door een structurele aanpak waar op alle niveaus uitvoering aan wordt gegeven en die kijkt naar de migratieketen als geheel, van asielaanvraag tot opvang, huisvesting en inburgering. Zo kan later in de keten geanticipeerd worden op knelpunten die eerder in de keten zijn ontstaan, en schokken geabsorbeerd worden.

2.1.2. Knelpunten in de uitvoering

Basiskennis en capaciteit uitvoering niet op orde

In de uitvoering zien we bij alle lagen van de overheid een gebrek aan kennis, ervaring en capaciteit.
Bij het Rijk zien we dat de huidige vraagstukken veelal gelijk zijn aan de vraagstukken die speelden ten tijde van het Platform Opnieuw Thuis en het OndersteuningsTeam Asielzoekers en Vergunninghouders (OTAV) in 2015/2016. Echter, de kennis opgedaan uit deze eerdere programma's blijkt onvoldoende verankerd in de departementen, gemeenten en uitvoeringsorganisaties. Dit komt deels door verandering in personele bezetting. Deels komt dit ook door het ontbreken van een gedegen structurele basis. Er is sprake van korte termijn aansturing en sturing op urgentie met inzet van tijdelijke werkgroepen en programma's.
Ook bij gemeenten zien we een behoefte aan kennis op huisvestingsvraagstukken. Er is vaak geen integraal overzicht (verkokering) of er is door beperkte personele capaciteit niet of te weinig deskundige kennis in huis. Dat laatste is veelal een gevolg van de bezuinigen binnen het ruimtelijke ordening-/wonendomein bij gemeenten.

Kenmerken woningmarkt

Er is sprake van krapte op de woningmarkt. Onderstaande elementen maken dat het aanbod passende woningen voor statushouders beperkt is.

a. Er is een lage mutatiegraad bij sociale huurwoningen, waardoor doorstroming maar lastig op gang komt.
b. Huishoudenssamenstelling van de gekoppelde statushouders en de vrijkomende woningen matchen vaak niet.
c. Nieuwe woningbouwlocaties zijn niet of slechts beperkt voorhanden.
d. Ook ervaren gemeenten die willen bouwen ondervinden hinder of vertraging door Rijks- of provinciaal beleid ten aanzien van ruimtelijke ordening. Zo mag er niet altijd gebouwd worden buiten de zogeheten 'rode contouren' of neemt het verlengen van toestemming om hier toch te bouwen veel tijd in beslag.
e. Er is beperkte kennis over flexwonen bij gemeenten of weinig enthousiasme om deze concepten te ontwikkelen.

Beperkte (financiële) middelen woningcorporaties

De investeringscapaciteit van woningcorporaties wordt beperkt door de verhuurdersheffing.[6] Ook hebben corporaties te maken met een gebrek aan locaties en/of te transformeren gebouwen. Van gemeenten en woningcorporaties horen wij daarnaast dat zij de regels omtrent passend toewijzen als belemmerend ervaren bij het toewijzen van woningen aan statushouders. Dan gaat het met name om de huisvesting van statushouders die wachten op hun gezinsleden, die als nareizigers nog in Nederland moeten arriveren. In afwachting daarvan kan een statushouder niet alvast alleen in een gezinswoning gehuisvest worden. Er is dan volgens de regels geen sprake van passend toewijzen.

[6] Kamerstukken II 2020/21, 2020D28651.

3

Oplossingsrichtingen en gereedschapskist in de praktijk

Een van de acties van het aanjaagteam was het samenbrengen van bestaande en nieuwe ondersteuningsmaatregelen voor de realisatie van de huisvesting van statushouders. Deze zijn als gereedschapskist gepresenteerd aan gemeenten. Gedurende de opdracht heeft het aanjaagteam kunnen ervaren of en hoe verschillende ondersteuningsmaatregelen in de praktijk werkten.

3.1 Financiële regelingen

De financiële regelingen zijn de ondersteuningsmaatregelen waar de gemeenten het meest naar hebben geïnformeerd. De impulsen die hieronder bij 1 en 2 zijn toegelicht, waren gedurende (het grootste deel van) de opdracht wel aangekondigd maar nog niet in werking getreden. Hierdoor was het voor het aanjaagteam lastig om concrete vragen van gemeenten over het in aanmerking komen voor deze middelen te beantwoorden. We hebben ervaren dat onzekerheid over een financiële bijdrage vanuit het Rijk van negatieve invloed is op besluitvorming over projecten bij gemeenten.

1. BZK stelt in totaal € 50 miljoen beschikbaar voor huisvesting van aandachtsgroepen op de woningmarkt. De Rijksbijdrage mag worden besteed aan het realiseren van projecten voor woon- of verblijfsruimten voor aandachtsgroepen. Van deze 50 miljoen is € 18 miljoen bestemd voor het realiseren van tussenvoorzieningen voor statushouders al dan niet in samenwerking met het RVB (zie paragraaf 3.3). Voor dit deel geldt dat gemeenten hierover via de ambtelijke PRT-werkgroepen worden geïnformeerd. Voor het andere deel van de 50 miljoen is op 22 september 2021 een regeling gepubliceerd in de Staatscourant. De aanvraagperiode is op 28 oktober gestart en loopt tot 25 november 2021.
2. Vanuit JenV is de pilot 'Financiële impuls versnelde huisvesting grote gezinnen vergunningshouders' gestart. Gemeenten worden met een financiële impuls ondersteund om de huisvesting te versnellen voor grote gezinnen vergunninghouders (8 en meer personen) die op peildatum 25 mei 2021 nog in de asielopvang verbleven. Hiermee kan de huisvesting van circa de helft van deze grote gezinnen ondersteund worden. Tussen 27 mei 2021 en 11 juni 2021 konden gemeenten zich inschrijven voor deze regeling. De regeling is op 1 juli 2021 gestart en werd op 7 juli jl. gepubliceerd in de Staatscourant.
3. Daarnaast geldt er voor woningcorporaties een vrijstelling van de verhuurderheffing bij het realiseren van tijdelijke woningen.
4. De Rijksoverheid ontwikkelt met spoed een regeling die ondersteunt bij het versneld uitplaatsen van circa 2.500 statushouders naar de doelgemeenten in hotels en aanverwante accommodaties. Deze regeling wordt naar verwachting op korte termijn gepubliceerd.

3.2 Flexwonen/tussenvoorzieningen

BZK heeft een handreiking opgesteld voor de realisatie van gemeentelijke tussenvoorzieningen. Een tussenvoorziening biedt tijdelijke woonruimte waar statushouders kunnen verblijven in (de regio van) de gemeente waar zij aan zijn gekoppeld. Zij verblijven in of nabij de gemeente die ze hierna reguliere huisvesting biedt. Tussenvoorzieningen bieden de mogelijkheid om relatief snel statushouders tijdelijk te huisvesten. Zodra een statushouder geplaatst is in een gemeentelijke tussenvoorziening telt de statushouder mee voor de taakstelling. Gemeenten hebben zo de regie bij de inburgering, kunnen voldoen aan hun taakstelling en hebben meer tijd om permanente woonruimte te vinden. Tussenvoorzieningen zijn geen ultieme oplossing. Sommige gemeenten zien het als het vooruitschuiven van het probleem. Desalniettemin is het een mogelijkheid om tijdelijk de druk op de woningmarkt lokaal te verlichten, waarbij al gewerkt kan worden aan inburgering en integratie. Het uitzicht op duurzame oplossingen moet daarbij niet uit het oog verloren worden. Idealiter gaat de snellere ontwikkeling van tussenvoorzieningen hand in hand met de langetermijnontwikkeling van permanente woonruimte.
In een tussenvoorziening kunnen ook andere aandachtsgroepen gehuisvest worden. Een tussenvoorziening is een vorm van flexwonen. Het samenwonen met andere doelgroepen, bij voorkeur door middel van een 'magic mix' (i.e. dragende en vragende doelgroepen samen) sluit aan bij de noodzaak voor

huisvesting van andere doelgroepen en geeft meer perspectief voor maatschappelijk draagvlak in een gemeente.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)
Praktische ondersteuning (kennis/ervaring) bij het realiseren van een tussenvoorziening en flexwonen in den brede wordt geboden door RVO. RVO kan gemeenten bijvoorbeeld ondersteunen bij het ontwikkelen van de business case en ruimtelijke procedures. De kosten voor gemeenten bedragen maximaal € 6.000.[7] Door gebruik te maken van de expertise van RVO kunnen plannen sneller op haalbaarheid getoetst worden en worden gerealiseerd.
Verschillende gemeenten zijn door het aanjaagteam in contact gebracht met RVO. Gemeenten maakten ook graag gebruik van de mogelijkheid om concrete vragen bij RVO neer te leggen, waarvoor zij zelf geen kennis in huis hebben, bijvoorbeeld over specifieke juridische aangelegenheden.

3.3 Rijksvastgoedbedrijf

Het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) spant zich in om semi-permanente (tot 15 jaar) woonplekken te (helpen) realiseren. Het uitgangspunt is te komen tot 2.000 wooneenheden. Het gaat om flexwoningen op beschikbare gronden en flexunits in bestaande gebouwen, in aanvulling op de bestaande woningvoorraad. De woonplekken zijn in eerste instantie bedoeld voor statushouders, maar in de praktijk zal een combinatie met andere aandachtsgroepen en woningzoekenden op wachtlijsten, het lokale draagvlak voor deze oplossing vergroten.
Het Rijk/de Staat zet hiervoor eigen gronden en gebouwen in, maar kan ook flexoplossingen realiseren op gronden en/of in gebouwen van gemeenten en marktpartijen.

3.4 Regionale aanpak

Een mogelijkheid waar nu nog weinig gemeenten gebruik van maken is het regionaal oppakken van de taakstelling. Gemeenten kunnen onderling taakstellingen uitruilen of overdragen. Dat kan helpen om sneller passende huisvesting te vinden. Daar is nog winst te boeken. Verder heeft een regio van meerdere gemeenten de mogelijkheid om samen een tussenvoorziening te realiseren waar statushouders uit verschillende gemeenten tijdelijk gehuisvest kunnen worden. Ook van deze mogelijkheid is nog nauwelijks gebruik gemaakt.
Vanuit het aanjaagteam is een regionale aanpak onder de aandacht gebracht en gestimuleerd. Waar mogelijk zijn verbindingen gelegd tussen regio's/gemeenten om ervaringen uit te wisselen. Gedurende de looptijd van de opdracht hebben verschillende regio's regionale tafels opgericht om de opgave gezamenlijk te bespreken en te coördineren. In sommige regio's worden concrete voorstellen gedaan om tussenvoorzieningen te ontwikkelen. Er zit dus wel beweging in de regionale aanpak maar deze bevindt zich vooral in een verkennende fase. Daardoor zijn er nu nog geen concrete resultaten. Die verwachten we echter wel op de middellange en lange termijn.

Regionale samenwerking Zuid-Holland
Een goed voorbeeld van regionale samenwerking zien we in Zuid-Holland. Daar zijn regionale tafels georganiseerd met de focus op huisvesting. De kleinschalige opzet zorgt ervoor dat de leden van de tafel toegewijd zijn, elkaar weten te vinden en elkaar ook durven aan te spreken op de verantwoordelijkheden. Deze samenwerking heeft ook zijn vruchten afgeworpen toen het verzoek vanuit de Rijksoverheid kwam om per direct extra opvangplekken en huisvesting te realiseren. Vanuit Rotterdam zijn hiervoor boten geregeld waarvan een deel werd aangeboden aan de buurgemeenten.

[7] De kosten zijn € 12.000. De Rijksoverheid vergoedt 50%.

4

Eindconclusie en aanbevelingen

Op basis van het voorgaande trekken we een drietal eindconclusies.

1. Geen uitstroom door wooncrisis

De vreemdelingenketen kampt vaker met een grote toestroom van asielzoekers en daarmee de uitdaging om deze personen snel onderdak te bieden. De situatie in 2015/2016 staat bij velen nog helder op het netvlies. De situatie van 2021 is echter geen situatie van grote toestroom. Er is nu (oneerbiedig gezegd) sprake van een 'prop' in de keten.[8] Veel asielzoekers hebben een verblijfsvergunning gekregen, deze statushouders verblijven in de COA-opvanglocaties en de uitstroom is een probleem. Een fundamenteel verschil ten opzichte van 2015/2016 is de situatie op de woningmarkt. Er is sprake van een wooncrisis waardoor er weinig woningen beschikbaar zijn en er een groot aantal aandachtsgroepen is dat met elkaar concurreert om dezelfde woningen.

2. Gebrek aan urgentie

Vanaf het moment dat de hoge taakstelling eind 2020 bekend werd, is het ondanks bespreking aan de Landelijke Regietafel en in de communicatie met provincies en gemeenten onvoldoende gelukt om de urgentie over te brengen dat de grote groep statushouders in de COA-opvanglocaties moest uitstromen. Ook is het in deze periode onvoldoende gelukt om de opvangcapaciteit van het COA op peil te houden dan wel te vergroten. Pas in augustus 2021 leek deze boodschap te landen toen de COA-opvanglocaties echt vol raakten.[9] Tot medio augustus heeft de Rijksoverheid deze boodschap niet publiekelijk breed verkondigd terwijl dit bestuurlijk wel werd gevraagd. Ook vanuit de politiek werd de boodschap niet uitgedragen. Toen de urgentie was neergedaald en ingezet werd om zowel opvang als huisvesting te realiseren, kwam het besef dat het realiseren van huisvesting minder snel gaat dan het realiseren van opvangplekken. Hiermee werd duidelijk dat voor huisvesting een focus op de middellange en lange termijn noodzakelijk is. De inzet op huisvesting kon niet voor een doorbraak in de acute situatie zorgen, waar het realiseren van opvang dat wel kan. Om huisvesting beschikbaar te hebben voor toekomstige acute situaties is het van belangrijk koers te houden op de middellange en lange termijn.

3. Lege gereedschapskist

Gegeven de wooncrisis, de omvang van de 'prop' en de hoge taakstelling is er te laat opgeschaald en te laat een adequaat instrumentarium aan ondersteuning beschikbaar gesteld om deze problemen op te lossen. In deze situatie is enkel sturen op de taakstelling niet voldoende en dient er een uitgebreid palet van ondersteuning te zijn dat klaar staat. De gereedschapskist was lang leeg. Er is een bestuurlijk aanjager aangesteld maar dit is onvoldoende om zaken in beweging te krijgen. Er moet in deze situatie sprake zijn van doorzettingsmacht, bevoegdheden die kunnen worden ingezet en een goed uitgerust instrumentarium. Het bouwen voor aandachtsgroepen op de woningmarkt kent een onrendabele top. Er zijn dus extra financiële middelen nodig om dit mogelijk te maken en partijen hiertoe aan te zetten. Ook merken we dat veel kennis en expertise over het huisvesten van statushouders sinds 2015/2016 verloren is gegaan en gefragmenteerd is. Met name kennis over het ontwikkelen van flexwoonconcepten voor aandachtsgroepen is nog niet wijdverspreid c.q. wordt nog niet omarmd.

---

[8] De 'prop', die veroorzaakt werd door het wegwerken van achterstanden bij de IND, zorgde in 2021 voor de hoge taakstelling. Deze waren ontstaan door onvoldoende capaciteit bij de IND om asielaanvragen te behandelen. Om dit probleem op te lossen en achterstanden weg te werken is een taskforce ingericht. Hierdoor kregen veel asielzoekers eind 2020 een status. De achterstanden, die nu zijn weggewerkt, werken in 2022 nog door in de vorm van nareisaanvragen, met een hogere taakstelling als gevolg. Ook een stijgende asielinstroom is hierop van invloed.

[9] Dit ligt buiten de scope van de opdracht maar we constateren verschillende knelpunten of consequenties van knelpunten in de vreemdelingenketen. Naast de eerder genoemde achterstanden in de behandeling van asielaanvragen is de asielopvang-capaciteit de afgelopen jaren teruggelopen. Het Rijk maakt geen bindende afspraken met gemeenten om deze capaciteit op peil te houden dan wel te vergroten. Met teruglopende opvangcapaciteit en het stokken van uitstroom van statushouders kon een relatief kleine toestroom van Afghanen er aan het einde van de zomer van 2021 toe leiden dat de opvangcapaciteit onvoldoende was.

Aanbevelingen

Gegeven het bovenstaande doen wij de volgende aanbevelingen.

Samenwerking

1. Richt een interbestuurlijk programma in om de opgave met alle partners op te pakken
2. Evalueer de wijze waarop de taakstelling verdeeld wordt
3. Verbind de opgave van de huisvesting van statushouders met opgaven om andere aandachtsgroepen te huisvesten

Financieel

4. Creëer een financieel instrumentarium voor gemeenten om aan de taakstelling te kunnen voldoen.
5. Vergroot de investeringscapaciteit van woningcorporaties
6. Ontwikkel een regeling voor de huisvesting van grote gezinnen

Beleid

7. Houd bij beleidskeuzes in de keten van asiel, huisvesting en inburgering rekening met consequenties elders in de keten
8. Maak beleidsontwikkeling en besluitvorming meer datagedreven
9. Houd blijvend oog voor procesverbeteringen in de keten

Samenwerking

1. **Richt een interbestuurlijk programma in om de opgave met alle partners op te pakken**
   Geef de huisvesting van statushouders de benodigde bestuurlijke aandacht en vergroot het urgentiegevoel door het inrichten van een interbestuurlijke programmatische aanpak.
   Deze aanpak moet de volgende onderdelen bevatten.

a. We pleiten voor het verduidelijken van de taakverdeling, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van en tussen de bestuurlijke partners. Creëer doorzettingsmacht door bevoegdheden goed te beleggen. Hierbij hoort ook het uitwerken van een geschikt escalatie-instrumentarium wanneer verantwoordelijkheden niet nagekomen worden. De departementen (JenV, BZK en SZW) en uitvoeringsorganisaties (COA en RVB) en partners (VNG, IPO en Aedes) moeten beleid en uitvoering goed op elkaar afstemmen en de raakvlakken tussen de organisaties versterken. Bij gemeenten pleiten we ervoor dat het onderwerp huisvesting statushouders integraal, zowel vanuit het sociale domein (Inburgering) als het fysieke domein (Wonen) wordt opgepakt. Betrokkenheid van zowel de wethouder Sociaal domein als de wethouder Wonen is bij dit onderwerp cruciaal.

b. Bied proactieve ondersteuning aan gemeenten bij de opvang van asielzoekers en de huisvesting en integratie van statushouders. Bij gemeenten is er behoefte aan extra hulp, dan wel het samenbrengen van de verschillende hulpstructuren die reeds aanwezig zijn bij de brede opgaven van opvang, huisvesting en integratie. De meerwaarde van een dergelijk programma is afstemming en coördinatie op de raakvlakken tussen de organisaties om ervoor te zorgen dat de onderwerpen in de keten integraal worden opgepakt.

c. Onderdeel van het programma is een kenniscentrum waar kennis, expertise en best practices over de huisvesting van statushouders worden samengebracht.
   Veel kennis uit het verleden is verloren gegaan en/of informatie is versnipperd en niet goed vindbaar. Deze kennis is praktisch van aard en gericht op de huisvestingsopgave maar ook op het creëren van lokaal draagvlak en goede integratie van deze groep in de samenleving.

d. Ook voorziet het programma in een pool aan projectleiders (flexpool of vliegende brigade) om de personele capaciteit en het gebrek aan expertise bij gemeenten op te lossen. Gemeenten hebben deze projectleiders nodig om de (flexibele) huisvestingsprojecten vorm te geven; van planvorming tot realisatie. Met deze pool moet de realisatiekracht om als Rijk gezamenlijk deze opgave verder te brengen worden vergroot.

e. In de tussenrapportage hebben wij reeds benoemd dat het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) de opdracht dient te krijgen om de huisvesting van aandachtsgroepen te versnellen. Deze opdracht heeft het RVB

inmiddels gekregen. Wij ondersteunen dit van harte en bepleiten hier een langdurige aanpak zodat het RVB kan voorzien in een flexibele woningvoorraad voor aandachtsgroepen waaronder statushouders.
Actiehouders: LRT heeft reeds besloten tot inrichting van een programma.
Samenwerking binnen het programma door BZK, JenV, SZW, RVB, COA, Aedes, VNG en IPO.

2. Evalueer de wijze waarop de taakstelling verdeeld wordt

Alleen gezamenlijk kunnen we alle statushouders een plek geven. De wijze van verdeling van de taakstelling is een onderwerp dat veel gesprekspartners opbrengen. Over het draagvlak voor een andere wijze van herverdelen merken wij op dat wij van gesprekspartners vooral de wens horen om in de eigen gemeente/regio's de taakstelling te verlagen en betwijfelen wij of andere gemeenten/regio's ook echt een hogere taakstelling kunnen en willen absorberen. Ook hebben wij vaak de wens gehoord van gemeenten om de opgaven voor opvang en huisvesting met elkaar te mogen uitruilen. Op dit moment is dit niet toegestaan. Wel kunnen gemeenten de taakstelling voor huisvesting met elkaar uitruilen als de som van de taakstelling maar ongewijzigd blijft. Dit kunnen gemeenten bilateraal afspreken maar hier kunnen ook regionale afspraken over worden gemaakt. Vanwege de huidige problematiek van uitstroom en de behoefte die bij veel gesprekspartners aanwezig is pleiten wij voor een brede en open evaluatie van de wijze van verdeling, alternatieve manieren van verdelen en de kwestie van uitruilen.
Actiehouders: JenV, BZK, SZW, VNG, IPO, COA

3. Verbind de opgave van de huisvesting van statushouders met opgaven om andere aandachtsgroepen te huisvesten

Wij zijn ervan overtuigd dat het huisvesten van een mix van aandachtsgroepen voor de integratie van statushouders, leefbaarheid en het draagvlak in de gemeente beter is. De bestuurlijke aanjager ondersteunt in dit kader ook de belangrijke boodschap uit het rapport 'Een thuis voor iedereen' van de interbestuurlijke werkgroep versterking beleid huisvesting aandachtsgroepen. Zij heeft zich ingezet om de boodschappen van de aanjagers en boegbeelden voor verschillende aandachtsgroepen te verenigen in dit rapport. De boodschappen en aanbevelingen worden volledig ondersteund. We zien sterke meerwaarde in de inzet op een spoedpakket voor de kortere termijn en een nationale samenwerkingsagenda voor de langere termijn om de huisvesting van alle aandachtsgroepen te bespoedigen.
Actiehouder: BZK in samenwerking met interbestuurlijke werkgroep

Financieel

4. Creëer een financieel instrumentarium voor gemeenten om aan de taakstelling te kunnen voldoen.

Denk hierbij aan het beschikbaar stellen van meerjarige financiële ondersteuning aan gemeenten voor het bouwen van (flexibele) eenheden voor statushouders en andere aandachtsgroepen op de woningmarkt. Deze ondersteuning is nodig omdat het bouwen voor deze groep een onrendabele top kent. Om deze woonconcepten te laten slagen en statushouders een goede start te geven is daarnaast extra sociale ondersteuning (een huismeester of de organisatie van sociale activiteiten) nodig.
Actiehouders: BZK, JenV en SZW

5. Vergroot de investeringscapaciteit van woningcorporaties

Veel gemeenten maken met woningcorporaties afspraken om statushouders te huisvesten. Veel woningcorporaties zien hier ook een nadrukkelijke taak. Door de lage mutatiegraad komen er echter weinig woningen vrij. Het is lokaal lastig te verdedigen dat alle vrijkomende sociale huurwoningen naar statushouders gaan. Woningcorporaties zijn ook de natuurlijke bondgenoot van gemeenten als het gaat om het toevoegen en dus bouwen van nieuwe sociale huurwoningen. Er zijn veel woningcorporaties met expertise op het gebied van flexwoonconcepten waardoor relatief snel nieuwe eenheden gerealiseerd kunnen worden. Hiertoe helpt het als de investeringscapaciteit van woningcorporaties door de verlaging of afschaffing van de verhuurderheffing wordt vergroot. Ook kunnen verschillende woningcorporaties samen werken om bijvoorbeeld grotere, regionale tussenvoorzieningen te realiseren.
In sommige gemeenten worden de regels rondom passend toewijzen als knellend ervaren om statushouders passend te huisvesten. Wij raden aan om met woningcorporaties en gemeenten te verkennen of en hoe deze regels kunnen worden aangepast.
Actiehouder: BZK in samenwerking met Aedes en VNG

6. Ontwikkel een regeling voor de huisvesting van grote gezinnen

Grote gezinnen zijn lastig te huisvesten. Gemeenten beschikken vaak niet over woningen die groot genoeg zijn. Het ministerie van JenV is dit jaar gestart met de pilot 'Financiële impuls versnelde huisvesting grote gezinnen vergunningshouders'. De pilot heeft verschillende gemeenten ondersteund en wordt als positief ervaren. Wel waren de middelen beperkt en kon daarom maar een beperkt aantal gemeenten in aanmerking komen. Ook zouden gemeenten graag zien dat de grens van 8 personen om te kwalificeren als een groot gezin wordt heroverwogen.
Wij raden aan om de pilot grote gezinnen te evalueren en te verkennen of een meer permanente regeling ontwikkeld kan worden waar alle gemeenten een beroep op kunnen doen.
Actiehouder: JenV in samenwerking met VNG, BZK, SZW.

Beleid

7. Houd bij beleidskeuzes in de keten van asiel, huisvesting en inburgering rekening met consequenties elders in de keten

De onvoorspelbaarheid en soms stevige schommelingen in de hoogten van taakstellingen spelen gemeenten parten. Die schommelingen zijn niet altijd te voorkomen. Bijvoorbeeld het grote aantal te huisvesten statushouders als gevolg van de hoge asielinstroom in de periode 2015-2016. Maar als schommelingen het gevolg zijn van keuzes binnen de vreemdelingenketen (denk aan afschaling bij de IND en de daaropvolgende inhaalslag door de Taskforce), dan kunnen onnodig problemen worden gecreëerd. Als de brede consequenties in de hele keten waren meegenomen in de afweging om tot die afschaling te komen, dan was die keuze mogelijk niet gemaakt. De besparing van de afschaling weegt niet op tegen de extra opvangkosten bij opnieuw opschalen – los van de onrust bij gemeenten die dit met zich meebrengt. Ook moeten gemeenten in één jaar een groot aantal mensen huisvesten dat ze anders gespreid over meerdere taakstellingperioden hadden kunnen huisvesten. Juist die pieken en dalen in de taakstelling maken het lastig om tijdig te huisvesten.
Actiehouders: JenV, BZK en SZW.

8. Maak beleidsontwikkeling en besluitvorming meer datagedreven

Tijdens de opdracht van de bestuurlijk aanjager is duidelijk geworden dat er geen centrale plek is waar alle relevante data beschikbaar is. Hierbij moet gedacht worden aan data en overzicht over de taakstelling en realisatie, inschaling van gemeenten op de interventieladder, normtijden waarop statushouders gehuisvest worden, het aantal statushouders in COA-opvanglocaties en de kenmerken van deze groep. Deze data is gefragmenteerd beschikbaar en vooral bij personen binnen organisaties. Dit maakt dat een compleet beeld ontbreekt. Wanneer cijfers gepresenteerd dienen te worden voor besluitvorming worden cijfers bij elkaar gevoegd zonder dat hier een goede integrale analyse op wordt toegepast. Terwijl een dergelijke analyse essentieel is voor goede besluitvorming. We adviseren om een centraal datapunt in te richten bijvoorbeeld als onderdeel van het eerder genoemde kenniscentrum. Maak ook gebruik van onderzoeksinstituten om de beleidskeuzes goed te kunnen maken.
Actiehouders: JenV in samenwerking met BZK, SZW i.s.m. COA, IPO en VNG.

9. Houd blijvend oog voor procesverbeteringen in de keten

Het realiseren van een goede, gestroomlijnde keten vraagt om aandacht, hard werken, veel afstemming en overleg. Wanneer de keten goed loopt is dit waardevol voor de statushouders, alle betrokken collega's en organisaties. Hiermee wordt veel ruis weggenomen en werkt iedereen prettiger.
We onderschrijven de meerwaarde van de werkgroep Procesverbeteringen, die vanuit JenV een herstart heeft gemaakt en onder meer kijkt naar de praktijk van de koppelingen en het completeren van dossiers. Vanuit de werkgroep is reeds een impuls gegeven aan het inlopen van de achterstanden van de BRP-straten, die de huisvesting van statushouders belemmeren.
Met het oog op verdere procesverbeteringen bevelen we aan de werkgroep te vragen om te verkennen of en hoe het mogelijk is om koppelingen nog meer af te stemmen op het aanbod van woningen in een gemeente. Hierbij geldt dat de som van alle koppelingen altijd moet sluiten en elke statushouders in een gemeente een plek moet vinden.
Actiehouders: JenV als coördinator van de werkgroep, in samenwerking met BZK, SZW, VNG, COA en IPO

Bijlage 1: Overzicht gesprekspartners

Gemeenten
Martijn Balster (wethouder Den Haag)
Cathelijne Bouwkamp (wethouder Arnhem)
Hubert Bruls (burgemeester Nijmegen)
Rutger Groot Wassink (wethouder Amsterdam)
Ton Heerts (burgemeester Apeldoorn)
Leontien Kompier (burgemeester Langedijk)
Cor Lamers (burgemeester Schiedam)
Paul Verbruggen (wethouder Alkmaar)
Theo Weterings (burgemeester Tilburg)
Bert Wijbenga (wethouder Rotterdam)
Luc Winants (burgemeester Venray)

Provincies
CdK Jetta Klijnsma (provincie Drenthe; portefeuillehouder huisvesting statushouders)
CdK Leen Verbeek en gedeputeerde Jan de Reus (provincie Flevoland)
CdK John Berends en gedeputeerde Peter Kerris (provincie Gelderland)
CdK René Paas (provincie Groningen)
Gedeputeerde Lia Roefs en directeur bedrijfsvoering en financiën Tom Schulpen (provincie Limburg)
CdK Ina Adema en gedeputeerde Erik Ronnes (provincie Noord-Brabant)
CdK Arthur van Dijk en gedeputeerde Cees Loggen (provincie Noord-Holland)
CdK Andries Heidema (provincie Overijssel)
CdK Hans Oosters en gedeputeerde Rob van Muilekom (provincie Utrecht)
CdK Han Polman (provincie Zeeland)
CdK Jaap Smit en gedeputeerde Anne Koning (provincie Zuid-Holland)

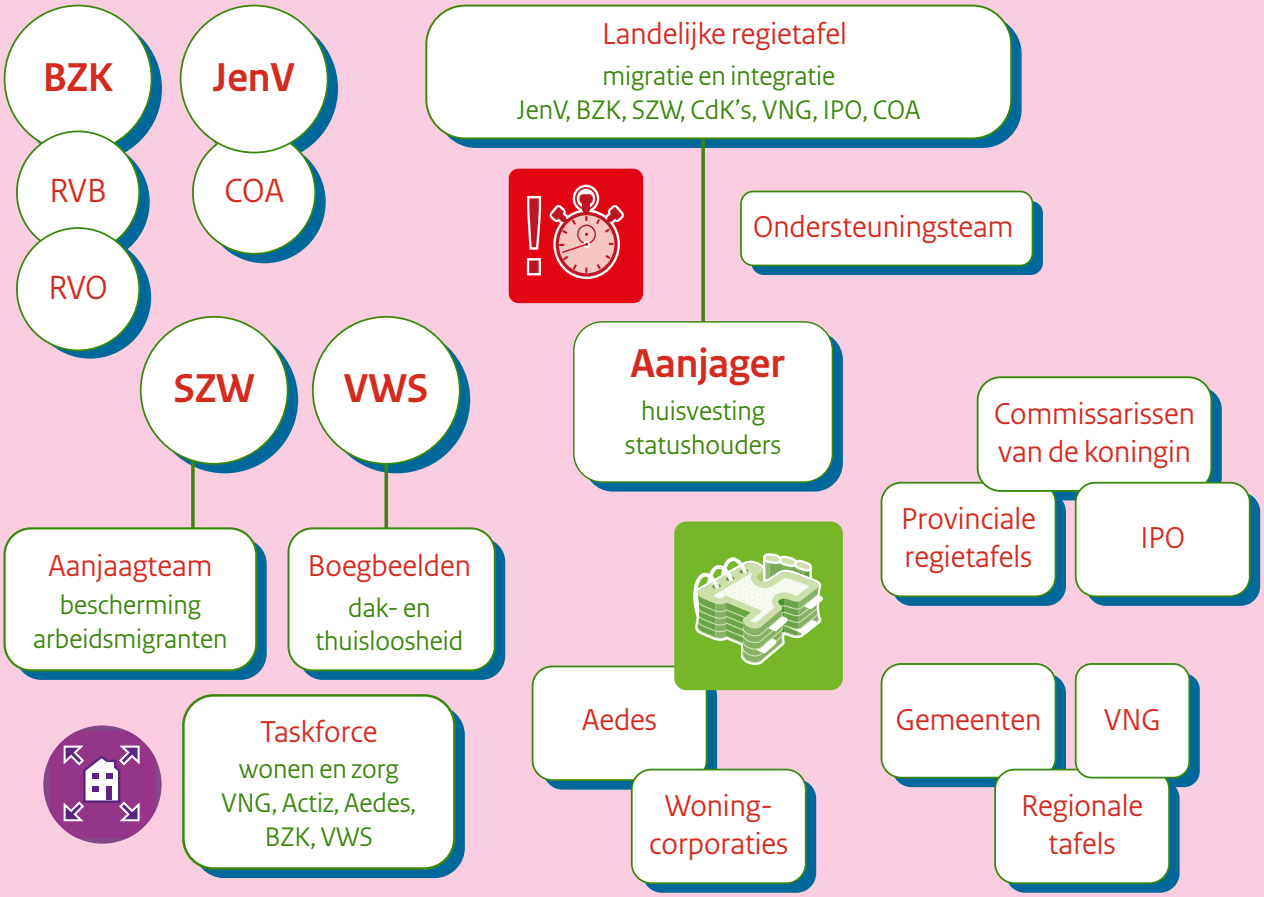
Rijksoverheid
Jan Willem Beaujean (JenV)
Annet Bertram (Rijksvastgoedbedrijf)
Anky Griekspoor (BZK)
Carsten Herstel (SZW)
Chris Kuijpers (BZK)
Pauline van Schie (COA)
Milo Schoenmaker (COA)
Hans Ton (BZK)

Aanjagers/boegbeelden huisvesting aandachtsgroepen
Leen van Dijke en Bert Frings (boegbeelden dak- en thuislozen, VWS)
Bernard ter Haar (werkgroep Huisvesting aandachtsgroepen, BZK)
Emile Roemer (bescherming van arbeidsmigranten)

Overige organisaties
Ali Rabarison (VNG)
Leonard Geluk (VNG)
Goof van Dormolen/Sander Schaap (Vluchtelingenwerk Nederland)
Hamit Karakus (Platform 31)
Martin van Rijn (Aedes)
Arjan Schakenbos (Vestia)
Marien de Langen (Stadgenoot)
Mohamed el Achkar (Woonstad Rotterdam)
Saar Spanjaard (Staedion)
Harry van Zandwijk (Jan Snel)

Bijlage 2: Overzicht speelveld/ stakeholders

BZK
JenV
RVB
COA
RVO
Landelijke regietafel
migratie en integratie
JenV, BZK, SZW, CdK's, VNG, IPO, COA
Ondersteuningsteam
SZW
VWS
Aanjager
huisvesting
statushouders
Commissarissen van de koningin
Provinciale regietafels
IPO
Aanjaagteam
bescherming
arbeidsmigranten
Boegbeelden
dak- en
thuisloosheid
Aedes
Woning-
corporaties
Gemeenten
VNG
Regionale
tafels
Taskforce
wonen en zorg
VNG, Actiz, Aedes,
BZK, VWS

1 november 2021